

КОСТАКОВА

Ліна Дмитрівна

linakostakova@gmail.com

УДК 65.011.8:336

АНТИКРИЗОВИЙ ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ – КОМПОНЕНТА УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

ANTI-CRISIS FINANCIAL MANAGEMENT – COMPONENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISE MANAGEMENT

старший викладач,
Донецький національний
університет економіки і
торгівлі імені Михайла
Туган-Барановського

DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2021.5\(1\).2](https://doi.org/10.37634/efp.2021.5(1).2)

KOSTAKOVA Lina – Senior Lecturer, Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National University of Economics and Trade

У процесі дослідження встановлено, що на діяльність суб'єктів господарювання справляють дестабілізаційний вплив фактори внутрішнього та зовнішнього середовища. Встановлено, що антикризовий фінансовий менеджмент є необхідним атрибутом у подоланні впливу негативних факторів та стабілізації фінансово-господарської діяльності підприємств. З'ясовано, що антикризовий фінансовий менеджмент є складовим елементом загального процесу управління промисловим підприємством та як підсистема управління відповідає за групу завдань, без вирішення яких ведення комерційно-успішної господарської діяльності є неможливою.

* * *

In the course of the study, it was found that the factors of the internal and external environment produce a destabilizing effect on the activities of business entities. It has been established that anti-crisis financial management is a necessary attribute in overcoming the influence of negative factors and stabilizing the financial and economic activities of enterprises. On the basis of the conducted critical review, it was found that scientists consider anti-crisis financial management, on the one hand, as a separate direction of management, which is a set of financial methods for preliminary diagnostics and prevention of a financial crisis and aimed at effectively overcoming it, and on the other hand, as a component of the overall enterprise management. The place of anti-crisis financial management among such components as financial management of an enterprise and financial management of an enterprise is schematically determined, and interrelationships between them are established. A typical graph-tree of enterprise goals has been developed, which reflects the relationship of each stage of enterprise management by dividing them by the goals of the current level and outlined the tasks of anti-crisis financial management, the essence of which is to maintain a high level of liquidity and solvency indicators, ensure financial stability and financial balance of the enterprise, prevention of possible bankruptcy, formation of the structure of borrowed sources, and the like. It is proved that anti-crisis financial management should be considered in the context of a component of the general enterprise management system.

Ключові слова: підприємство, система, антикризовий фінансовий менеджмент, фінанси, управління

Keywords: enterprise, system, anti-crisis financial management, finance, management

ВСТУП

Економічне середовище України за останні роки демонструвало свою нестабільність та мінливість. Безліч факторів внутрішнього та зовнішнього характеру мають дестабілізаційний вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств України. Сьогодні, антикризове фінансове управління відіграє особливу роль та є необхідним для успішного існування в економічному просторі, адже завдяки йому, підприємства забезпечують собі стабільність та стійкий фундамент, який допомагає їм вдало маневрувати та пристосовуватися до будь-яких непередбачених змін як зовнішніх, так і внутрішніх та вести успішну комерційну діяльність.

Антикризовий фінансовий менеджмент є відносно новим напрямом у загальній системі управління, проте, він набирає все більшої популярності, дозволяючи не тільки своєчасно виявляти причини та ознаки можливої кризи, надавати оцінку фінансових ризиків, запобігати фінансовій нестабільності, але й розробляти

управлінські рішення для забезпечення перспективи фінансової стабільності.

Фундаментальний внесок у дослідженнях антикризового управління було зроблено західними економістами. Слід звернути увагу на наукові праці таких вчених, як: Е. Альтман, Б. Бекенферде, Дж.К. Ван Хорн, М. Гелінг, Б. Коллас, З. Хелферт, В. Шарп, та ін.

На вітчизняному просторі проблеми антикризового фінансового управління знайшли своє відображення в працях Р.І. Біловола, І.О. Бланка, Г.Г. Бондаревої, Б.Є. Бродського, В.А. Брюховецької, М.Л. Гончарової, Г.А. Дорошук, Л.О. Лігоненко, Є.Г. Рясних, О.О. Терещенка, Ю.С. Шембель та ін. Напрямок їх досліджень є теоретичні основи антикризового фінансового управління, аналіз його методик та існуючих у даному контексті проблем для умов діяльності вітчизняних підприємств. Зважаючи на мінливість економічного середовища, проблеми, що стосуються антикризового фінансового управління промисловими підприємствами потребують постійних доопрацювань та уточ-

нень. З огляду на що, тема даного наукового дослідження є актуальною.

МЕТА роботи – визначення місця антикризового фінансового управління у загальній системі управління промисловим підприємством.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Науково-теоретичним підґрунтям даного дослідження виступили такі загальнонаукові методи, як: узагальнення, порівняння, аналіз та синтез, дедукція, візуалізація та інші методи наукового пізнання.

РЕЗУЛЬТАТИ

Наявність великої кількості трактувань та різних поглядів стосовно визначення антикризового фінансового менеджменту створило основу для їх систематизації та поділу на дві групи.

Прихильники першої групи розглядають антикризовий фінансовий менеджмент як окремий напрям управління, що становить собою сукупність фінансових методів попередньої діагностики й запобігання фінансовій кризі та спрямований на ефективне її подолання [1-4].

Прихильники другої групи чітко виділяють антикризове фінансове управління як складову загального менеджменту підприємства.

На користь цього твердження можна привести декілька визначень відомих вчених, а саме економістів В.В. Коваленко та В.І. Фучеджи, які вважають, що «антикризове фінансове управління логічно розглядати як складову загальної системи управління суб'єктами економічної діяльності, головним завданням якої є своєчасне діагностування передкризового фінансового стану підприємства та прийняття необхідних превентивних

заходів щодо запобігання фінансовій кризі» [5].

Схоже трактування даного економічному процесу можна відстежити у працях І.О. Школьника та В.М. Кременя. Вони розглядають антикризове фінансове управління як «частину загальної фінансової стратегії підприємства та комплекс взаємопов'язаних складових управлінського процесу, спрямованих на запобігання, попередження та подолання фінансових криз або усунення їх негативних наслідків за допомогою використання всього потенціалу управління фінансовим підрозділом підприємства» [6].

Ведення управлінського процесу на підприємстві дозволяє стверджувати, що суб'єкти господарської діяльності виступають об'єктами управління, а сам процес являє собою цілеспрямовану діяльність, яка уособлює у собі набір засобів та інструментів, направлених на координацію роботи всіх підрозділів із метою досягнення поставлених мети та завдань. Управління фінансами – є важливою складовою цього процесу, адже фінансова система є посередником між іншими підсистемами управління, оскільки всі грошові потоки проходять через неї, тобто вона виступає системоутворюючим механізмом управління будь-яким підприємством. Зважаючи на мінливість економічних процесів, нестабільність зовнішніх та внутрішніх факторів середовища діяльності підприємства – антикризове фінансове управління стає пріоритетним завданням системи управління фінансами [7].

На рис. 1 антикризове фінансове управління представлено як складову частину загальної системи управління промисловим підприємством.

Рис. 1. Антикризовий фінансовий менеджмент як складова загальної системи управління підприємством [складено автором на основі [8]]

Отже, антикризовий фінансовий менеджмент є невід'ємною частиною фінансової структури суб'єкта господарювання, яка також виступає основою для успішної управлінської діяльності в динамічному еко-

номічному середовищі.

Ще одним з аргументів на користь того, що антикризовий фінансовий менеджмент являє собою невід'ємну частину загального процесу управління є розроб-

лення типового граф-дерева цілей підприємства (рис. 2).

Його візуалізація показує, що процес антикризового фінансового менеджменту є частиною ієрархічного дерева цілей будь-якого підприємства, оскільки саме ця підсистема управління відповідає за групу завдань без вирішення яких ведення комерційно-успішної господарської діяльності є неможливою.

Типовими прикладами таких завдань є підтримка високого рівня показників ліквідності та платоспроможності, забезпечення фінансової стійкості та фінансової рівноваги підприємства, запобігання можливого банкрутства, формування структури позикових джерел, капіталу, оборотних активів, аналіз можливих ризиків та багато інших не менш важливих цілей.

Тож стає очевидним, що підсистема антикризо-

вого фінансового менеджменту підтримує у дієздатному стані підсистему фінансового менеджменту, яка є посередником між іншими підрозділами управління, оскільки всі грошові потоки проходять через неї, тобто вона виступає системоутворюючим механізмом усієї управлінської системи, а її основною метою є забезпечення отримання позитивних фінансових результатів. Тому керуюча система управління має зосереджуватися на забезпеченні стабільного фінансового розвитку шляхом застосування відповідного інструментарію, що підтримуватиме фінансову рівновагу та фінансову стійкість, а за необхідності – може бути пристосованим для протидії з наслідками кризи або з її симптомами.

Рис. 2. Граф-дерево цілей системи управління підприємством [складено автором на основі [9]]

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження встановлено, що створення ефективної системи антикризового фінансового управління набуває все більшої актуальності ніж будь-коли, адже останні роки вітчизняна економіка перебуває у стані невизначеності та нестабільності.

У літературних джерелах відсутня єдина думка відносно антикризового фінансового менеджменту, тому його розглядають як комплексну систему дій, та як один з елементів загальної антикризової системи управління підприємством.

На нашу думку, антикризовий фінансовий менеджмент слід розглядати у контексті складової генеральної системи управління підприємством, мета якої зво-

диться до своєчасного діагностування передкризового фінансового стану, що є можливим завдяки постійному моніторингу симптомів ризику та впровадженню дієвих механізмів боротьби із дестабілізуючими процесами задля забезпечення фінансової стабільності суб'єкта підприємницької діяльності на всіх стадіях його розвитку.

Список використаних джерел

1. Бланк І.А. Антикризове фінансове управління підприємством / К.: Ніка-Центр, Ельга, 2006. 672 с.
2. Гончарова М.Л. Реалізація антикризової стратегії підприємства як необхідна складова ефективного управління. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2002. Вип. 163. С. 8–14.
3. Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту. К.:

Академвидав, 2010. 336 с.

4. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. Київ: КНЕУ, 2006. 268 с.

5. Коваленко В.В., Суганяка М.В., Фучеджи В.І. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання: монографія. Одеса, 2013. 381 с.

6. Школьник І.О., Боярко І.М., Дайнека О.В. Фінансовий аналіз. Київ: ЦУЛ, 2016. 368 с.

7. Павловська В.О., Питуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2010. 592 с.

8. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством. Київ: КНТЕУ, 2013. 824 с.

9. Вазинський Ф.А., Колодійчук А.В. Сутність антикризового фінансового управління підприємством. *Економіка промисловості*. 2015. № 5. С. 127–130.

References

1. Blank I.A. Anti-crisis financial management of the enterprise. Kyiv: Nika-Center, Elga, 2006. 672 p. (in Ukrainian).

2. Goncharova M.L. Implementation of anti-crisis strategy

of the enterprise as a necessary component of effective management. *Economics: problems of theory and practice*. 2002. Issue 163. pp. 8–14. (in Ukrainian).

3. Riasnykh E.H. Fundamentals of financial management. Kyiv: Akademvydav, 2010. 336 p. (in Ukrainian).

4. Tereshchenko O. O. Anti-crisis financial management at the enterprise. Kyiv National University of Trade and Economics. Kyiv, 2006. p. 560. (in Ukrainian).

5. Kovalenko V.V., Suhaniaka M.V., Fuchedzhy V.I. Anti-crisis financial management in the system of economic entities: methods and tools of evaluation. Odesa, 2013. 381 p. (in Ukrainian).

6. Shkolnyk I.O., Boiarko I.M., Daineka O.V. Financial analysis. Kyiv: ZUL. 2016. p. 368. (in Ukrainian).

7. Pavlovskaya V.O., Prytuliak N.M., Nevmerzhytska N.Y. Financial analysis. Kyiv: KNEU, 2010. 592 p. (in Ukrainian).

8. Lihonenko L.O. Anti-crisis management of the enterprise. Kyiv: KNETU, 2013. p. 824 (in Ukrainian).

9. Vazhynskyi F.A., Kolodiichuk A.V. The essence of anti-crisis financial management of the enterprise. *Industrial economics*. 2015. № 5. pp. 127–130. (in Ukrainian).